

Sv. KRIŽ pri Srednji vasi v Poljanski dolini

1

p.c.sv. Križa

Na zvoniku letnica 1635 (preslikana). Na fasadi 1758 - ta bo soglašala s Tuškovimi freskami. Na slavlolu 1895.

Kapela Žalostne M.b. ob cerkvi - kvadrat s posnetimi ogli in listnato kupolo. V prezbiteriju kapele čeden oltarček iz 19.stol.

Freska na fasadi c. sv. Križa najbrž starejša od Tuška.

Lepo baročno okovje na vratih.

1957 prekrita pločevinasta streha zvonika.

Cevc XXV, str.3 -24.8.1958

Na notranji strani fasade kronogram in letnica 1760

Na portalu letnica 1758.

Kron: VIta ~~p~~erennIs aqVae ViVe ~~p~~VrVsqVanDe CruCIfIXVs Inheret AMor.

Na zvoniku, ki je stal nekda pred fasado je letnica 1635.

Stele, XXVIA, 13.11.1960, 73°

Dve cerkvi.

Manjša z oltarjem Pieta. Pravokoten glavni prostor s porezanimi robovi, prekrit s plitvo kupolo in visoko laterno. Pravokoten prezbiterij s tremi stranicami škoča s križnimi svodi. Vse poslikano po Štefanu Šubicu 1871 / napis na sliki Simeon drži Jezusa v rokah/.

Veliki oltar s kipom Pieta, Magdalene in Veronike Šubicevo delo. Slika Žalostne M.b. ima podpis: Štefan Šubic 1864.

Na slavaloku napis: Sveta Marija prosi za nas Boga 1871.

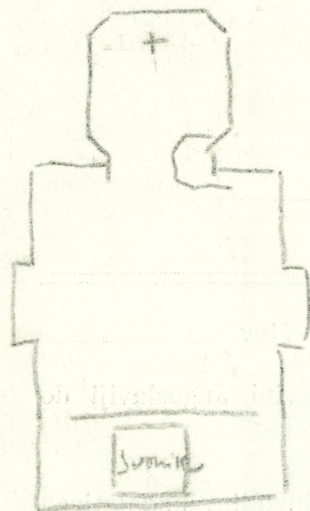
Cerkev sv. Križa.

Ima zvonik nad korom. Sedanja fasada pred njim. Troje kamen tih portalov. Na fasadi dobra Šubiceva slika Jezus na križu. Nad glavnim portalom letnica 1758. Zvonik, ki ima dvojne polkrožne kamenite line in pod njimi kamenit venec ima letnici 1635 in 1812.

Cerkev je bila ob zvoniku povečana. Zvonik ima pod korom ohranjeno tristrano lopo in je lep iz kamna sezidan.

Notranjščina: Pravokoten prostor. Sredi vsake stranske stene je plitev pravokoten prizidek za stranske oltarje. Prezbiterij je pravokotnik s porezanimi stranicami prekrit s kupolo v obliki šotora iz sosvodnic. Lok napram prezbiteriju in onadva ~~prezbxst~~ k stranskim oltarjem so pokriti z vtisnjeno reliefno ornamentiko in prepletajočo se vinsko trto z grozdi, zelo čedno.

Cerkev sv. Križa Obe cerkvi sta dvakratno zidani. Nad korom na zvo-

niku je lesen balkon s sliko Ecce homo, spodaj pa kronogram: Vene Prentis aqVae VIVE pVriXVanda pVrVs qVando CrVCiFiXVs Inheret aMor 1760.

Na slavaloku letnica 1895.

Veliki oltar lesen iz srede 18. stol., bel z zlatimi ornamenti. V glavni niši Kristus na Križu in Magdalena pod njim, ob straneh med stebri Marija in Janez. V atiki Bog Oče in 2 angela s kladivom in kleščami, čeden tabernakeljček z 2 keruboma na oblakih. Flot delo, malo grobo, a v celoti zelo dobro.

Križev pot dobro, ekspresivno domače delo 1. pol. 19. stol.

Prižnica s slikami 4 evangelistov je Šubicevo delo.

V vel. oltarju zelo lepa slika Kristusa na križu, na romu zadaj zapis: F.H. M.P. **MF** zelo dobra - sredi 18. stol., spodaj popolnoma uničena.

Prva dva stranska oltarja ob slavaloku enaka. Preprosto delo Šubiceve delavnice, kipi so iz 18. stol. Eventuelno še iz konca 17. stol. Na severnem v lepem rokoko okviru posebej dekorativno in ekspresivno slika Marije 7 žalosti z mečem, sedeča pod križem in obdana od znakov trpljenja.

Kanon table rokoko.

Slika stigmatizacije sv. Frančiška na južnem oltarju je istotako iz srede 18. stol.

V drugi vrsti severni stranski oltar vsaj deloma iz 18. stol., a močno moderniziran in neokusno polihromiran. Kipi Kristus v ječi, privezan k stebri, sv. Rok, sv. Simon / s saliso /, sv. Jedrt, Uršula, sv. Jakob so stari a malo okorni. Lepe kanon table s koloriranimi, močno ornamentiranimi teksti s podpisom: Venetiis ex typographia Remondini - so iz srede ali 2. pol. 18. stol. Slika Kristus nosi težki križ v lesem rokoko okviru je deloma preslikana. Nišo zapira precej slaba, če ne preslikana slika Vstalega Zveličarja.

Zelo lep je južni stranski oltar. Stara polihromacija, belo ozadje, zlata ornamentika. Arhitektura volut in zidsevstik in baldahin, po oglih in na vrhu vaze s cveticami, zadaj zastor. Kipi sv. Janez Krst., Janez Ev., in v glavni vdolbini Janez Nep. V stiki Madonna. Vsi kipi dobri - sreda 18. stol.

Slika sv. Janeza Nep pred Marijo z Jezusom ima zadaj podpis: A:T:P, 1767. Lepe kanon table - rokoko in slika Marije dobrega sveta v rokoko okviru. Slika predstavlja na oblakih na levi sedečo Marijo z Detetom, obdano od angelov, nad njo Sv. Duh in angelske glavice. Nad desni malo nižje na oblaku sv. Janez

Nep. v korarski obleki, ki nud Mariji z desnico rdeč jezik. Nad njim 2 angela, eden drži venec, drugi polaga prst na usta. Ob Janezovih kolenih sredi slike 2 sedeča angela eden kaže na sceno v levem kotu spodaj, kjer je predstavljena spoved kraljice. Drugi s prstom na pismu, ki ga drži v rokah prvi, z na-

pisom: "Conservabat omnia verba haec conferens in corde suo".

Na sev. steni ladje visi slika sv. Dominika v lepem rokoko okviru. Dominik stoji v redovni obleki en face. Nad glavo goreč jezik, zadaj peruti, z levico kaže proti nebu, v desni odprta knjiga. Spodaj na levi nag putto z vretenom /ražnjem?, zadaj skozi okno pogled na oblake z mavrico, gori sedi Zveličar s križem in ognjenim mečem v rdeči obleki, iz oblaka udarjajo strele.

Slika sv. Janeza Nep. spominja v koloritu in obdelavi nekoliko na Mencingerja, posebno Janezov obraz in njegovo sehnjenje, vendar je vse bolj plehko, čeprav slika ni najslabša. Sence niso take vrste kot pri Mencingerju. Spodnji del slike je raztrgan, tudi sicer je precej odrta in potrebna restavracije.

Slika v velikem oltarju predstavlja Jezusa na križu. Na levi zgoraj z zemeljsko oblo Bog oče, na desni nagel plavajoč na oblaku in gledajoč navzgor. Spodaj na desni skupina treh židov, katerih prednji je viden po hrbtu, zadnji se obrača k prednjemu in kaže na Križanega, sprednja se razburjeno obračata h Križanemu, sprednji ima očala, oba obraza sta temna ter luč prihaja izza njihovih hrbtov. Med križem in njimi je viden v ozadju jezdca na konju. Na levi kleči ob križu, katerega objema Magdalena in Joka. Njen plašč je zelo bogat. Na Magdaleno stoji jokajoča Marija z mečem v prsih in sklepa roke, zadaj je Janez, ki gleda h Križanemu in razprostira

roke. Slika je bolj velikopotezna v obdelavi in učinkovita, posebna skupina Judov je dobra. Veliko rokodelskega, a vseeno precej izurjen slikar, brez bližje zveze z dosedaj znanimi baročnimi slikarji.

V pezbiteriju na sev, steni ekspresivno in dekorativno dobra, čeprav si- cer okorna slika Kristus na Oljski gori s podpisom Štefan Šubic 24.2.1859. Spominja v kompoziciji na potočnikovo sliko iz Beričevega.

Stele XXX, 13.3.25.